

Izveštaj za 2024. godinu o radu na projektu *Unaprjeđenje interoperabilnosti informacijske infrastrukture za pohranu i dostupnost podataka o publikacijama hrvatskih iseljenika*

Suradnici na projektu

Voditeljica projekta:

izv. prof. dr. sc. Ivana Hebrang Grgić, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Suradnici u ustanovi:

red. prof. dr. sc. Ana Barbarić, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Monika Batur, asistentica, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Petra Barbarić, viši predavač, Centar za strane jezike, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Vanjski suradnici:

dr. sc. Maja Krtalić (School of Information Management, Victoria University of Wellington, Novi Zeland)

dr. sc. Jasna Novak Milić (Macquarie University, Sydney, Australia)

Svrha i ciljevi projekta

Projekt se nastavlja na ranije provedena istraživanja u projektima koji su provođeni kao institucijski projekti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu od 2018. godine. Nakon što je prikupljen određen korpus publikacija koje su zapisane i opisane u bibliografijama, a od kojih su neke digitalizirane i pohranjene u repozitoriju Hrvatski iseljenički tisak, pojavila se potreba usklađivanja metapodataka unutar zadanih metapodatkovnih infrastrukture u svrhu povećavanja razine interoperabilnosti u kontekstu semantičkog weba.

Ciljevi projekta bili su:

1. provesti testiranja softvera koji se koriste za pohranu radova i za izradu bibliografija kako bi se utvrdili najučinkovitiji načini usklađivanja metapodataka unutar zadanih metapodatkovnih infrastrukture u svrhu povećavanja razine interoperabilnosti u kontekstu semantičkog weba
2. na temelju testiranja, uskladiti postojeće zapise u bibliografijama u svrhu poboljšavanja pretraživosti i vidljivosti bibliografija te njihova povezivanja sa zapisima u repozitoriju Hrvatski iseljenički tisak
3. istražiti i urediti metapodatke za novopronađene jedinice građe (tijekom istraživanja provedenih 2023. godine) te izraditi nove zapise u bibliografiji u skladu s utvrđenom metapodatkovnom shemom

4. na temelju istraživanja pronaći nove publikacije te i za njih izraditi zapise u bibliografiji u skladu s utvrđenom metapodatkovnom shemom
5. utvrditi i izvesti potrebne programske izmjene u korištenim softverima (u dogovoru s ustanovama koje ih održavaju) te osigurati otvoreni pristup svoj građi pohranjenoj u repozitoriju Hrvatski iseljenički tisak
6. urediti metapodatkovne opise u repozitoriju Hrvatski iseljenički tisak kako bi se unaprijedila njegova interoperabilnost s izrađenim bibliografijama
7. u suradnji s hrvatskim i inozemnim ustanovama digitalizirati najmanje dvije jedinice građe
8. izraditi virtualnu izložbu povezanu s promocijom hrvatske kulturne baštine u inozemstvu
9. nastaviti istraživanje publikacija Hrvata izvan Hrvatske
10. objaviti najmanje jedan znanstveni članak i sudjelovati na domaćim i/ili međunarodnim konferencijama (konferencija Heritage and New Horizons u Sydneyju, konferencija Information, Medium and Society: 22nd International Conference on Publishing Studies u Rimu idr.)
11. promovirati otvorenu znanost pohranjivanjem publikacija nastalih na temelju projekta u repozitoriju ODRAZ Filozofskoga fakulteta te pohranjivanjem tih istih publikacija, kao i digitaliziranih publikacija unutar projekta, u otvorenome pristupu u repozitoriju Hrvatski iseljenički tisak
12. promovirati projekt u medijima – promocija knjige Their faraway home: the story of Croats through publications autorica Ivane Hebrang Grgić i Ane Barbarić, izdavača Exisle Publishing (Novi Zeland) i Ljevak (Hrvatska), 2023.

Provedena su testiranja softvera te su se utvrdili najučinkovitiji načini usklađivanja metapodataka kako bi se povećala interoperabilnost u kontekstu semantičkog weba (1. cilj).

Drugi cilj je ostvaren tako da su provedena testiranja na temelju kojih su usklađeni postojeći zapisi. Time je povećana pretraživost i vidljivost. Zapisi koji se odnose na digitalizirane publikacije povezani su sa zapisima u repozitoriju Hrvatski iseljenički tisak. Povezivanje je pozitivno utjecalo na vidljivost zapisa iz bibliografija kao i digitaliziranih publikacija iz repozitorija kod pretraživanja putem internetskog pretraživača Google u smislu redoslijeda dobivenih rezultata pretraživanja po naslovu, autorima ili urednicima publikacija.

U bibliografiji i u repozitoriju su uređeni metapodaci za zapise koji se odnose na novopronađene publikacije (u 2023. i u 2024. godini). Izrađeni su i novi zapisi za publikacije koje ranije nisu bile u bibliografijama i time su ostvareni treći i četvrti cilj.

Potrebne programske izmjene izvršene su u suradnji s ustanovama koje pružaju informatičku podršku za softvere koji se koriste za bibliografije i repozitorij – softveri otvorenoga koda Koha i Islandora (5. cilj).

Na temelju unesenih izmjena i uređenih i usklađenih metapodataka u bibliografijama i repozitoriju, povećana je vidljivost i interoperabilnost obaju resursa čime je ostvaren šesti cilj.

Iako je planirano digitalizirati dvije publikacije (7. cilj), tijekom 2024. godine digitalizirano je 8 knjiga i dva broja novina u suradnji s domaćim i stranim ustanovama. U repozitorij je pohranjeno 24 objekta jer neke objekte nije bilo potrebno digitalizirati, a neki spadaju u ostalu vrstu građe (sitni tisak, doktorske disertacije).

Izrađene su dvije virtualne zbirke u sklopu repozitorija i jedna virtualna izložba koja je dostupna na mrežnim stranicama projekta (8. cilj).

Sve navedeno ukazuje na to da je ostvaren i 9. cilj – nastavak istraživanja publikacija na temelju kojeg je izrađeno više od 100 novih zapisa u bibliografiji.

I 10. cilj je ostvaren – objavljena su dva znanstvena članka. Suradnice na projektu sudjelovale su sa šest izlaganja na međunarodnim i domaćim konferencijama i u pripremi je (prihvaćena za

objavljivanje) jedna znanstvena knjiga koja se manjim dijelom odnosi i na istraživanja provedena na ovom projektu.

Otvoreni pristup promoviran je na način da su svi objekti u repozitoriju objavljeni u otvorenom pristupu, a radovi nastali na temelju projekta pohranjeni su i u otvoreno dostupnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta ODRAZ (cilj 11.).

Projekt je promoviran u medijima, izrađena je nova mrežna stranica unutar mrežnog mjesta projekta na kojoj su nabrojani nastupi i predstavljanja u medijima. Izrađen je logo projekta (cilj 12).

Tijek projektnih aktivnosti

Planirane su sljedeće aktivnosti:

1. testiranje softvera koji se koriste za pohranu radova i za izradu bibliografija, u suradnji s hrvatskim ustanovama
2. nadopuna, usklađivanje i/ili preuzimanje metapodataka u bibliografijama i repozitoriju u svrhu razvoja interoperabilnosti među različitim informacijskim sustavima
3. digitalizacija građe u suradnji s hrvatskim i inozemnim ustanovama te s privatnim zbirkama
4. pronalazak publikacija i izrada novih zapisa u postojećim i eventualno novim bibliografijama
5. održavanje i nadogradnja mrežnih stranica projekta, posebno dio povezan s bibliografijama i repozitorijem
6. pohrana objekata u repozitorij Hrvatski iseljenički tisak i analiza statistike posjećenosti
7. izrada jedne virtualne izložbe
8. objavljivanje najmanje jednog rada u časopisu ili zborniku radova (poglavlje u knjizi)
9. sudjelovanje na domaćim i stranim znanstvenim i stručnim skupovima
10. promocija projekta u medijima

Slijedi detaljniji prikaz onoga što je ostvareno u svakoj aktivnosti.

1. testiranje softvera koji se koriste za pohranu radova i za izradu bibliografija, u suradnji s hrvatskim ustanovama

Provedena su testiranja softvera kako bi se na temelju toga mogli uskladiti postojeći metapodaci i provesti sve planirane aktivnosti. Temeljna metoda za testiranje softvera i unaprjeđenje interoperabilnosti u smislu povećavanja vidljivosti i pretraživosti bila je analiza metapodataka.

2. nadopuna, usklađivanje i/ili preuzimanje metapodataka u bibliografijama i repozitoriju u svrhu razvoja interoperabilnosti među različitim informacijskim sustavima

Na temelju testiranja su usklađeni postojeći zapisi u bibliografijama te su povezani sa zapisima u repozitoriju. Iako je u planu bilo uskladiti metapodatke za samo jednu bibliografiju, tijekom 2024. godine uređeni su metapodaci u tri od pet bibliografija:

- Bibliografija serijskih publikacija Hrvata u Novome Zelandu (17 zapisa)
- Bibliografija knjiga Hrvata u Novome Zelandu (248 zapisa)
- Bibliografija serijskih publikacija Hrvata u Australiji (105 zapisa)

Usto je započeo i rad na usklađivanju i uređivanju metapodataka za Bibliografiju knjiga Hrvata u Australiji (456 zapisa). Izrađeni i usklađeni bibliografski metapodaci u najkorištenijem formatu iz obitelji MARC-formata, MARC-u 21 kojeg koriste i Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, kao i Kongresna knjižnica u Washingtonu, omogućuju da se putem pretraživanja pomoću internetskog pretraživača Google, zapisi publikacija iz softvera otvorenog koda Koha, nalaze na visokim mjestima u rezultatima pretraživanja po parametrima poput naslova, autora ili urednika publikacija.

Bibliografije su dostupne na stranici https://hit.ffzg.unizg.hr/au_nz/bibliografije/.

3. digitalizacija građe u suradnji s hrvatskim i inozemnim ustanovama te s privatnim zbirkama

Tijekom 2024. godine digitalizirano je 10 knjiga, dva broja serijskih publikacija, jedna zemljopisna karta i dva rukopisa. Digitalizacija je napravljena u suradnji s hrvatskim i stranim ustanovama te pojedincima (najviše knjiga, njih 8, digitalizirano je u suradnji s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu, a ostale ustanove s kojima je ostvarena suradnja prilikom digitalizacije su Nacionalna knjižnica Novoga Zelanda, knjižnica Ratnog memorijalnog muzeja u Aucklandu, hrvatske udruge u Novome Zelandu, izdavači idr.). Osim digitaliziranih objekata, u repozitorij su pohranjena tri članka nastala ne temelju rada na projektu, jedna knjiga, jedna doktorska disertacija, jedan zvučni zapis te jedne novine koje su digitalizirane neovisno o projektu. Izrađene su dvije virtualne zbirke (Hrvatske novine u Novome Zelandu s 5 objekata koji sadrže ukupno 109 brojeva i Hrvatske novine u Australiji s 8 objekata koji sadrže ukupno 11 brojeva). Usto su nadopunjavane i ranije izrađene virtualne zbirke (u zbirci Knjige o Hrvatima u Australiji na kraju 2024. godine je 13 objekata, a u zbirci Knjige o Hrvatima u Novome Zelandu je 9 objekata).

Digitalizirane su sljedeće knjige s ukupno 3209 stranica:

- Žarnić, Slavko. Ledeni kruh. Makarska: vlast. nakl., 2015. (ožujak 2024.)
- Žarnić, Slavko. Rastanak: pjesme. S. l.: s. n., 1986. (ožujak 2024.)
- Žarnić, Slavko. Tuđina. Makarska: vlast. nakl., 2022. (ožujak 2024.)
- Kosović, Ante. Dalmatinac iz tudjine: pjesmarica u različitim pjesman, doživljenja Inozemstva. Split: Splitska Društvena Tiskara, 1908. (svibanj 2024.)
- Božić-Vrbančić, Senka. Tarara: Maori i Hrvati na Novom Zelandu. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk, 2018. (svibanj 2024.)
- Božić-Vrbančić, Senka. Tarara: Croats and Maori in New Zealand: memory, belonging, identity. Dunedin: Otago University Press, 2008. (lipanj 2024.)
- Klarić, Ante. Povijest Hrvatske katoličke misije Sv. Leopolda B. Mandića u Aucklandu (Novi Zeland) : (1904. – 1999.). Split: Crkva u svijetu, 2000. (kolovoz 2024.)
- Klarić, Ante. History of the Croatian Catholic Mission, St. Leopold B. Mandić in Auckland, New Zealand : (1904-2004). Auckland: Croatian Catholic Mission, 2004. (rujan 2024.)
- Sumić, Drago J. Rodoslovlje Sumić – Podgora: putevima roda svog: genealoško-monografski prikaz. Podgora: vlast. nakl., 1999. (listopad 2024.)
- Jagodić, Ivica. Leksikon vukovarskih franjevaca. Vukovar: Franjevački samostan Vukovar, 2023. (prosinac 2024.)

Digitalizirane su sljedeće novine s ukupno 60 stranica:

- CroExpress: hrvatski glas (travanj 2024.) – god. 3, br. 68, 18. ožujka 2010.
- Dom i svijet: mjesečnik jugosl. emigranata. Perth, 1932 (siječanj 2024.) – god. 1, br. 1, Septembar 1932

Osim u repozitoriju (<https://hit.repozitorij.ffzg.unizg.hr/>), popis digitaliziranih knjiga i novina je dostupan na https://hit.ffzg.unizg.hr/au_nz/digitalizacija/.

Digitalizirana su dva rukopisa, jedna fotografija i jedna zemljopisna karta (13 stranica). Ukupno je digitalizirano 2814 stranica (Tablica 1).

Stranica knjiga	Stranica novina	Stranica rukopisa	Ukupno
3209	60	13	3282

Tablica 1. Broj digitaliziranih stranica 2024. godine prema vrsti građe

4. pronalazak publikacija i izrada novih zapisa u postojećim i eventualno novim bibliografijama

Osim usklađivanja na metapodatkovnoj razini, unošeni su i novi zapisi na temelju novopronađenih publikacija, tako da su tijekom 2024. godine unesena 103 zapisa u spomenute bibliografije. Uređivanja i prilagođavanja provedena su uz informatičku podršku za softver Koha koji koristi Knjižnica Filozofskoga fakulteta. Svi su zapisi u bibliografiji koji se odnose na digitaliziranu građu povezani s repozitorijem Hrvatski iseljenički tisak. U repozitoriju su na kraju 2024. godine 102 objekta. Od toga su 24 objekta unesena (digitalizirana i/ili pohranjena uz unošenje metapodataka) tijekom godine. Od 102 objekta, 70 ih je u bibliografijama (ostalo su objekti koji ne zadovoljavaju kriterije uključivanja u postojeće bibliografije, poput doktorskih disertacija, skupova podataka, zvučnih zapisa i virtualnih zbirki).

Istraživanja su provedena online u katalozima knjižnica, ali i na terenu, u Sydneyju za vrijeme trajanja konferencije Heritage and New Horizons: Croatia and Croatians in a Global Context Conference. Tom prilikom nastavljeno je i istraživanje knjižnice Centra hrvatskih studija na Sveučilištu Macquarie. Također su provedena istraživanja i u knjižnici State Library New South Wales. Korištena je metoda analize sadržaja baza podataka, mrežnih stranica, društvenih mreža i tiskanih publikacija te metoda uključivanja zajednice (za prikupljanje podataka o starim i novoobjavljenim publikacijama te podaci nužni za rješavanje pravnih pitanja povezanih s digitalizacijom publikacija i omogućavanjem otvorenog pristupa). Izrađena je i analiza unesenih zapisa po godinama što je prikazano u Tablici 2.

Bibliografija	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	Ukupno
Australija – novine	92	8	0	2	2	0	1	105
Australija – knjige	0	236	31	22	104	45	18	456
Australija – priručnici	0	0	0	0	0	166	1	167
Novi Zeland – novine	16	0	0	0	1	0	0	17
Novi Zeland – knjige	0	1	0	132	24	8	83	248
Ukupno	108	245	31	156	131	219	103	993

Tablica 2. Broj unesenih zapisa u online pretraživim bibliografijama po godinama

5. održavanje i nadogradnja mrežnih stranica projekta, posebno dio povezan s bibliografijama i repozitorijem

Mrežne stranice su redovito održavane. Na stranicama povezanim s bibliografijama dostupni su svi novi zapisi, a putem poveznica je s nekoliko mjesta moguće pristupiti repozitoriju. Izrađena je nova stranica posvećena promociji projekta u medijima i na predstavljanima (<https://hit.ffzg.unizg.hr/promocija-projekta-u-medijima/>) te je na njoj popis s poveznicama na

odabrane događaje i objave (ne uključujući predavanja i okrugle stolove koji su imali šire teme, a unutar kojih je predstavljen i projekt). U svakoj od tih prilika istaknuta je uloga Filozofskog fakulteta. Tablica 3 donosi broj događanja ili objava po godinama.

Godina	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	Ukupno
Broj promocija ili objava	3	3	1	14	3	1	14	39

Tablica 3. Broj događanja povezanih s promocijom projekta i Filozofskog fakulteta po godinama

Nadopunjavana je i stranica s popisom objavljenih radova (2 rada) i konferencija (6 sudjelovanja). Popis je na https://hit.ffzg.unizg.hr/au_nz/projekt/publikacije/.

Na poveznici Objave (https://hit.ffzg.unizg.hr/au_nz/objave/) izrađene su 22 objave i to o:

- konferenciji Baština i novi horizonti u Sydneyju (veljača)
- predstavljanju knjige Their Faraway Home u Sydneyju (veljača)
- istraživanju knjižničnih zbirki u Sydneyju (veljača)
- izvještajima u medijima s konferencije Baština i novi horizonti (Vijenac, mrežna i Facebook stranica Filozofskoga fakulteta)
- okruglom stolu Održivost u književnosti i sportu koji je održan u Osijeku (ožujak)
- sudjelovanju na konferenciji 9. dani ICARUS Hrvatska u Osijeku (ožujak)
- intervjuu o radu na projektu u emisijama Glas Hrvatske Globalna Hrvatska (ožujak)
- prikazu knjige u novinama Universitas (ožujak)
- putopisnom predstavljanju knjige Their Faraway home u Zagrebu (travanj)
- reportaži u novinama Slobodna Dalmacija (Travanj)
- prikazu knjige Their Faraway Home u časopisu Vjesnik bibliotekara Hrvatske (travanj)
- intervjuu u televizijskoj emisiji U fokusu (travanj)
- posjetu Nacionalnoj knjižnici u Napulju (lipanj)
- sastancima u Rimu – Veleposlanstvo Novoga Zelanda u Italiji i Papinski hrvatski zavod sv. Jeronima (lipanj)
- prikazu knjige Their Faraway Home u časopisu Vijenac
- razgovoru o Ameliji Batistich za emisiju Globalna Hrvatska (rujan)
- razgovoru za Radio Dubrovnik za emisiju Plavi razgovori (rujan)
- predavanju na Poslovnom veleučilištu Zagreb (listopad)
- sudjelovanju na konferenciji Migracijski procesi između Hrvatske i Južne Amerike (studeni)
- pozvanom izlaganju na 49. skupštini Hrvatskoga knjižničarskog društva u Opatiji (studeni)
- predstavljanju projekta na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (studeni)
- izvještaju o projektu u Vijencu (prosinac)

6. pohrana objekata u repozitorij Hrvatski iseljenički tisak i analiza statistike posjećenosti

U repozitorij Hrvatski iseljenički tisak pohranjena su 24 nova objekta. Za svaki su izrađeni odgovarajući metapodaci. Tablica 4 prikazuje statistiku pohranjenih radova prema vrstama i prema godinama, a Tablica 5 donosi detaljnije podatke za kategoriju Ostale vrste objekata po godinama. Ostale vrste objekata uključuju novine, brošure, sitni tisak i rukopise.

Vrsta rada	2022.	2023.	2024.	Ukupno
Rad u časopisu	7	1	2	10
Rad u zborniku	1	0	2	3
Poglavlje u knjizi	0	4	0	4
Skup podataka	1	0	0	1
Knjiga	17	14	10	41
Disertacije	0	2	1	3
Fotografije	0	0	1	1
Audio objekti	0	0	1	1
AV objekti	0	2	0	2
Ostale vrste objekata	12	12	5	29
Virtualne zbirke	1	4	2	7
Ukupno	39	39	24	102

Tablica 4. Broj pohranjenih radova prema vrsti, po godinama (od pokretanja repozitorija 2022. godine)

Ostale vrste objekata	2022.	2023.	2024.	Ukupno
Brošure	0	1	0	1
Novine	12	6	3	22
Sitni tisak (bookmarkeri i kartice)	0	4	0	4
Dokumentarna građa (rukopisi)	0	0	2	2
Ukupno	12	12	5	29

Tablica 5. Ostale vrste objekata pohranjene u repozitoriju Hrvatski iseljenički tisak po godinama

Analiza statistike posjećenosti pokazuje da je tijekom 2024. godine bilo oko 2300 pregleda i učitavanja objekata u repozitoriju (Tablica 6).

Mjesec (2024.)	Broj pregleda	Broj učitavanja
siječanj	294	299
veljača	309	253
ožujak	224	225
travanj	254	99
svibanj	151	130
lipanj	85	285
srpanj	331	194
kolovoz	108	157
rujan	191	223
listopad	215	173
studeni	199	301
prosinac	319	395
Ukupno	2361	2339

Tablica 6. Statistika posjećenosti repozitorija po mjesecima 2024. godine

Deset objekata s najvećim brojem preuzimanja u 2024. godini bili su (u zagradi je broj preuzimanja za 2024. i ukupan broj preuzimanja):

- Pioneer Dalmatian settlers of the Far North (292/586 preuzimanja)
- Mit o povratku u imaginariju hrvatske dijaspore u Australiji (144/491 preuzimanja)

- Hrvatski iseljenički zbornik 2024 (133/133 preuzimanja)
- Now respected, once despised: Yugoslavs in New Zealand (112/244 preuzimanja)
- Tarara: Croats and Maori in New Zealand: memory, belonging, identity (91/91 preuzimanja)
- Cultural societies and information needs : Croats in New Zealand (85/160 preuzimanja)
- Ni s kućom ni bez kuće: nakladnička djelatnost Hrvata u Novome Zelandu (82/100 preuzimanja)
- From distant villages: the lives and times of Croatian settlers in New Zealand : 1858 – 1958 (71/153 preuzimanja)
- Newspapers Published by Croats in New South Wales: From Print Environment to Social Networking Sites (61/138 preuzimanja)
- Leksikon vukovarskih franjevaca (61/61 preuzimanja)

7. izrada jedne virtualne izložbe

Izrađena je virtualna izložba Pisali su glagoljicom... kojom je među hrvatskim iseljenicima promovirana hrvatska kulturna baština. Izložba je u fizičkom obliku gostovala u Sydneyju u veljači 2024. godine, a virtualna je dostupna na stranicama projekta pod Ostale aktivnosti (<https://hit.ffzg.unizg.hr/ostale-aktivnosti/pisali-su-glagoljicom/virtualna-izlozba/>).

U repozitoriju su izrađene dvije virtualne zbirke:

- Hrvatske novine u Novome Zelandu (5 objekata s ukupno 109 brojeva novina)
- Hrvatske novine u Australiji (8 objekata s 11 brojeva novina)

8. objavljivanje najmanje jednog rada u časopisu ili zborniku radova (poglavlje u knjizi)

Objavljena su dva rada, jedan u časopisu koji se referira u bazi Scopus, a drugi kao poglavlje u zborniku radova:

- Hebrang Grgić, Ivana. [Citiranje digitalnih izvora u istraživanjima tema povezanih s hrvatskim iseljeništvom](#). Hrvatski iseljenički zbornik 2024. Zagreb: Hrvatska matica iseljenika, 2023. str. 99-109
- Hebrang Grgić, Ivana. [Pronalaženje zagubljenih publikacija: Dom i svijet i Caritas Croata](#). Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 67, 1(2024), str. 189-201. doi: 10.30754/vbh.67.1.1185

Osim toga, u pripremi je knjiga koja vrlo malim dijelom proizlazi i iz rada na projektu. Riječ je o knjizi radnog naslova *Informacijska privatnost u knjižnicama* (autori Katulić, Anita; Katulić, Tihomir i Hebrang Grgić, Ivana). Knjiga se bavi i podacima koji se pohranjuju u otvoreno dostupnim repozitorijima te istraživačkim podacima pa se navode primjeri povezani s projektom i repozitorijom Hrvatski iseljenički tisak. Knjiga je prihvaćena za objavljivanje u 2025. godini.

Još je jedan rad prihvaćen za objavljivanje (poglavlje u knjizi na hrvatskom jeziku), a jedan je u postupku recenzije (izlaganje na međunarodnoj konferenciji i objavljivanje u časopisu na engleskom jeziku).

9. sudjelovanje na domaćim i stranim znanstvenim i stručnim skupovima

Ostvareno je šest sudjelovanja na znanstvenim konferencijama, četiri na međunarodnim i dva na domaćim. Tri izlaganja su bila na engleskom jeziku, dva na hrvatskom, a jedno na španjolskom. Jedno izlaganje je bilo pozvano izlaganje na domaćoj konferenciji:

- Hebrang Grgić, Ivana. Researching Croatian publications in Australia: the challenges of digitization // Heritage and New Horizons: Croatia and Croatians in a Global Context Conference Sydney, Australija, 8. 2. 2024. – 11. 2. 2024.
- Barbarić, Ana. Presentation and promotion of digitized library materials: the example of Australian Croats' newspapers // Heritage and New Horizons: Croatia and Croatians in a Global Context Conference Sydney, Australija, 8. 2. 2024. – 11. 2. 2024.
- Hebrang Grgić, Ivana; Tomašević, Nives. Priča o Hrvatima u Novome Zelandu kroz publikacije // 9th Croatia ICARUS days: Heritage beyond borders: cultural and educational practices and new perspectives Osijek, Hrvatska, 13. 3. 2024. – 15. 3. 2024.
- Barbarić, Ana. Izrada bibliografija publikacija hrvatskih iseljenika kao doprinos očuvanju pisane baštine // III. međunarodni znanstveno-stručni skup Migracijski procesi između Hrvatske i Južne Amerike: Konsolidiranje transnacionalnih mreža akcijskoga participativnog istraživanja, 13. 11. 2024. – 15. 11. 2024.
- Hebrang Grgić, Ivana. Publicaciones de croatas en América del Sur: creación de bibliografías y digitalización // III. međunarodni znanstveno-stručni skup Migracijski procesi između Hrvatske i Južne Amerike: Konsolidiranje transnacionalnih mreža akcijskoga participativnog istraživanja, 13. 11. 2024. – 15. 11. 2024.
- Barbarić, Ana; Hebrang Grgić, Ivana. Knjižnice i knjižnične usluge za Hrvate u iseljensktvu: knjižnice i knjižnične zbirke u Australiji i Novome Zelandu // 49. skupština Hrvatskoga knjižničarskog društva "Knjižnica i zajednica: inovativnost, inkluzivnost, raznolikost i održivost" Opatija, Hrvatska, 13. 11. 2024. – 16. 11. 2024. – pozvano izlaganje

10. promocija projekta u medijima

Projekt je kontinuirano tijekom godine promoviran u medijima:

- šest razgovora za radio i TV emisije: Glas Hrvatske, Globalna Hrvatska (2 puta), U fokusu, Plavi razgovori, Dnevnik Osječke televizije
- tri prikaza knjige (Vijenac, Universitas, Vjesnik bibliotekara Hrvatske)
- jedan intervju za Facebook stranicu (Zagrebačko knjižničarsko društvo)
- prikaz projekta (Vijenac)

Održano je predstavljanje/promocija knjige i/ili projekta:

- putopisno predstavljanje knjige Their Faraway Home, Knjižnica i čitaonica Bogdana Ogrizovića, Zagreb
- okrugli stol Održivost u književnosti i sportu, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
- predavanje na Poslovnom veleučilištu Zagreb
- predstavljanje projekta na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu

Osim toga održani su sastanci i projekt je predstavljen na događajima u Veleposlanstvu Australije u Republici Hrvatskoj te u Veleposlanstvu Novoga Zelanda u Rimu (koje je nadležno i za Hrvatsku).

Rad suradnika na aktivnostima

Ivana Hebrang Grgić i Ana Barbarić sudjelovale su u svim aktivnostima na projektu.

Monika Batur sudjelovala je u promociji projekta (prikazi u časopisima, predstavljanja, lektura tekstova na hrvatskom jeziku).

Petra Barbarić sudjelovala je u promociji projekta (lektura tekstova na engleskom jeziku u promotivnim materijalima).

Jasna Novak Milić sudjelovala je u promociji projekta (predstavljanje knjige na promociji u Sydneyju) i u organizaciji terenskog rada (istraživanja u Sydneyju).

Maja Krtalić sudjelovala je u organizaciji istraživanja (povezivanje s ustanovama u Novome Zelandu) te u pripremi rada za konferenciju koja će se održati u 2025. godini.

Rezultati i doprinos projekta

Na temelju prikazanih istraživanja i provedenih aktivnosti ostvareni su svi ciljevi i planirani doprinosi projekta:

- 1. Unaprijeđena je interoperabilnost informacijske infrastrukture za pohranu i dostupnost podataka o publikacijama hrvatskih iseljenika i to je rezultiralo boljom pretraživošću i većom vidljivošću i dostupnosti podataka i građe.**

U suvremenom digitalnom okruženju, nije dovoljno samo građu i zapise postavljati na mrežu već se trebaju poduzimati kontinuirani naponi u smislu praćenja razvoja i ažurne implementacije metapodatkovnih standarda i rješenja kako bi digitalizirani sadržaj kao i zapisi o njemu bili što vidljiviji, a time i dostupniji najširoj zajednici korisnika putem popularnih pretraživača. Na tome se radilo kroz cijelu 2024. godinu tako što su izrađeni i usklađeni bibliografski metapodaci u formatu MARC-u 21 što omogućuje da se putem pretraživanja pomoću internetskog pretraživača Google, zapisi publikacija iz softvera Koha nalaze na visokim mjestima u rezultatima pretraživanja po parametrima poput naslova, autora ili urednika publikacija. Time je povećana i vidljivost Filozofskoga fakulteta na čijem poslužitelju su dostupne bibliografije i repozitorij.

- 2. Na temelju istraživanja pronađene su publikacije koje nisu bile dostupne ili su bile rijetko dostupne u javnim ustanovama, a neke od njih su digitalizirane.**

U bibliografiju su unesena 103 nova zapisa pronađena u katalozima ili prilikom istraživanja u australskim ustanovama. Nabavljene su i digitalizirane knjige i novine koje nisu bile dostupne u knjižnicama nigdje u svijetu ili nisu bile dostupne u Hrvatskoj. Primjer su tri publikacije autora Slavka Žarnića koje su se čuvale u privatnoj zbirici te primjerak knjige autora Ante Kosovića koji je pronađen samo u novozelandskoj nacionalnoj knjižnici u Wellingtonu. Također, jedan (i za sada jedini poznati sačuvani) broj novina Dom i svijet otkriven je 2023. godine kao dio ostavštine u jednoj novozelandskoj knjižnici te je digitaliziran 2024. godine.

- 3. Na temelju provedenih testiranja i istraživanja izrađeni su novi zapisi te su nadopunjeni i usklađeni metapodatkovni opisi u bibliografijama izrađenim u okviru projekta Hrvatski iseljenički tisak te u repozitoriju Hrvatski iseljenički tisak.**

Od 103 nova zapisa izrađena u bibliografijama jedan je u bibliografiji australskih novina, 18 u bibliografiji australskih knjiga, jedan u bibliografiji australskih priručnika te su 83 nova zapisa u bibliografiji novozelandskih knjiga povezanih s Hrvatima.

- 4. Digitalizirano je i u repozitorij pohranjeno više od planirane dvije publikacije.**

Umjesto planirane digitalizacije dvije publikacije, digitalizirano je 10 knjiga, dva broja novina, jedna zemljopisna karta i dva rukopisa. Osim toga u repozitorij su pohranjena tri članka nastala ne temelju rada na projektu, jedna knjiga, jedna doktorska disertacija, jedan zvučni zapis te još jedne novine (25 brojeva). Izrađene su dvije virtualne zbirke. Za sve digitalizirane i u repozitorij pohranjene publikacije prikupljene su dozvole nositelja autorskog prava (izdavača, autora i nasljednika) kako bi objekti mogli biti pohranjeni u otvorenom pristupu. Izrađene su digitalne preslike u suradnji s hrvatskim i stranim ustanovama, proveden je postupak OCR-a (Optical character recognition) te ostale tehničke prilagodbe kako bi objekti mogli biti pohranjeni u repozitorij i kako bi bili vidljivi i pretraživi. Tijekom 2024. godine u repozitorij su pohranjena 24 nova objekta.

- 5. Ostvarene su nove suradnje i nastavljene ranije uspostavljene suradnje s ustanovama u Hrvatskoj i inozemstvu u svrhu digitalizacije građe te identifikacije publikacija.**

Nastavljena je suradnja s domaćim i stranim ustanovama. Suradnja je uključivala pronalaženje publikacija, nabavu publikacija koje nisu postojale u hrvatskim knjižnicama, izradu digitalnih preslika te nabavu dozvola od pojedinaca i ustanova za pohranu u otvorenom pristupu. Također se surađivalo s brojnim ustanovama u svrhu promoviranja projekta (na portalima, u novinama, TV i radio emisijama, na društvenim mrežama...).

- 6. Promovirao se i omogućavao otvoreni pristup publikacijama povezanim s hrvatskim iseljeničtvom koje su dio hrvatske kulturne baštine te mogu biti polazišta za nova istraživanja u raznim područjima.**

Svi objekti koji su pohranjeni u repozitoriju Hrvatski iseljenički tisak pohranjeni su u otvorenome pristupu. Tome su prethodili pregovori i dogovori te pribavljanje pisanih dozvola izdavača i autora (ili nasljednika). Taj je segment posebno naglašavan u javnim predstavljanjima projekta kako bi istraživači iz različitih područja mogli iskoristiti informacije iz digitaliziranih i pohranjenih objekata, ali i iz bibliografija koje se izrađuju i kontinuirano nadopunjuju.

- 7. Publikacije koje su nastale u sklopu projekta pohranjene su u repozitoriju ODRAZ Filozofskoga fakulteta u otvorenome pristupu.**

Pohranom publikacija nastalih na temelju projekta u otvorenom pristupu u institucijskom repozitoriju ODRAZ Filozofskog fakulteta pridonosi se vidljivosti istraživanja, projekta, ali i

cijele ustanove. Tijekom 2024. godine objavljena su dva rada u znanstvenim časopisima, a suradnici na projektu i ostale svoje radove objavljuju u istom repozitoriju.

Projekt je ostvario doprinos sljedećim institucijskim prioritetnim istraživačkim temama

- Istraživanje baštinskih institucija i digitalizacija baštine – istraženi su fondovi baštinskih ustanova i nadopunjene su bibliografije, a na temelju skupova metapodataka iz polja u formatu MARC 21 odabrane su publikacije za digitalizaciju te su u repozitorij pohranjena 24 nova digitalna objekta u otvorenom pristupu
- Sjećanje, baština i kulturna promjena – prikupljeni su podaci o publikacijama koje nisu dostupne u hrvatskim ustanovama te su zapisi o njima uneseni u bibliografije, digitalizacijom je omogućen pristup građi koja je prije toga bila nedostupna ili vrlo teško dostupna
- Kontinuitet i promjene u nacionalnoj kulturi i jeziku – digitalizacijom raznovrsne građe omogućen je pristup sadržajima za interdisciplinarna istraživanja kulture i jezika
- Digitalna transformacija i digitalne humanističke znanosti – digitalizacijom odabrane građe stvoreni su izvori za daljnja istraživanja, pohranom na poslužitelju Filozofskog fakulteta omogućen je trajni pristup i trajno čuvanje, dostupnost i vidljivost građe koja je dio hrvatske kulturne baštine, a time je povećana i vidljivost i prepoznatljivost Fakulteta.

Financijski izvještaj

Projektu je odobreno 4.382,56 eura potpora Sveučilišta u Zagrebu, Filozofski fakultet. Tablica 7 prikazuje troškove i preostala sredstva.

Vrsta troška	Trošak u eurima
Naknade troškova zaposlenima	3.697,98
Rashodi za usluge	684,55
Ukupno	4.382,53
Preostalo	0,03

Tablica 7. Troškovi na institucijskom projektu (sredstva Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu)

Naknada troškova zaposlenima:

- kotizacije za konferencije (Heritage and New Horizons: Croatia and Croatians in a Global Context Conference Sydney, Australija i LIDA: Libraries in the Digital Age, Dubrovnik, Hrvatska)
- troškovi prezentacije projekta i knjige (Osijek, Zadar, Rim, Sydney – putni troškovi)
- troškovi terenskog istraživanja (Sydney, Rim – putni troškovi)

Ostale intelektualne usluge:

- digitalizacija
- grafičke usluge
- tisak plakata
- postupak pri Sveučilišnom povjerenstvu za nastavnu literaturu

Napomena: Dio troškova za konferenciju u Sydneyju pokrilo je Ministarstvo kulture u okviru financiranja međunarodne suradnje za projekt Gostovanje izložbe Pisali su glagoljicom... Odobreni iznos bio je 2.700,00 eura.

Digitalizacija 10 knjiga provedena je na temelju suradnje s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu pa za projekt nije bilo dodatnih troškova. Da nije potpisan dogovor o suradnji, trošak digitalizacije bi bio (prema cjeniku Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu) 5.464,60 eura

Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti pokrio je dio putnih troškova i troškova digitalizacije u iznosu od 400 eura.

Jedna je knjiga digitalizirana u suradnji s Nacionalnom knjižnicom Novoga Zelanda s kojom ne postoji formalni dogovor, ali je za vrijeme terenskih istraživanja dogovoreno da neće biti naplaćeni troškovi digitalizacije čija bi cijena bila oko 100 eura.

Jedan broj novina digitaliziran je u suradnji s knjižnicom muzeja Auckland War Memorial Museum bez naknade troškova koji bi iznosili oko 50 eura.

Jedan broj novina nabavljen je i digitaliziran u suradnji s hrvatskom iseljeničkom zajednicom bez troška koji bi iznosio oko 60 eura.

Na temelju cjenika Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (digitalna preslika jedne stranice u visokoj rezoluciji = 1,729 eura), ukupan trošak svih digitaliziranih publikacija tijekom 2024. godine (3282 stranica) iznosio bi 5.674,60 eura.

Tablica 8 prikazuje ukupan iznos vrijednosti projekta (bez uračunatih radnih sati).

Izvor sredstava / trošak	Iznos
Potpore (Sveučilište u Zagrebu Filozofski fakultet)	4.382,56
Međunarodna suradnja (Ministarstvo kulture i medija RH)	2.700,00
Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti	400,00
Trošak digitalizacije koji nije naplaćen jer je digitalizacija provedena na temelju sporazuma ili neformalnih dogovora (na temelju cjenika NSK)	5.674,60
Ukupno	13.147,16

Tablica 8. Ukupna vrijednost provedenih projektnih aktivnosti tijekom 2024. godine